BOKS

Umiječe šakanja

Prema današnjim suvremenim tendencijama razvoja boksa, razvoj treba težiti k modernim karakteristikama najboljih reprezentativaca američkog načina vođenja borbe, tj. totalnom stilu, s time da treba tražiti sredinu između SAD-a i Kube pri načinu modernog boksanja

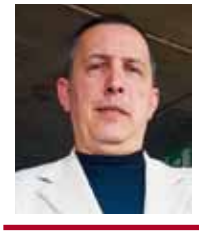

David "Sensei" Stainko,
prof. kineziologije

BOKS JE borilačka vještina, odnosno moderan borilački sport u kojem se dva protivnika bore šakama prema određenim pravilima i određenom broju rundi (određeno vrijeme). Boksačka borba sastoji se u tome da jedan borac dozvoljenim udarcima šake zada drugome borcu što veći broj udaraca ili ga onesposobi za daljnju borbu. Cilj je uputiti što više udaraca u dijelove tijela iznad pojasa. Protivnika koji se nalazi na podu ne smije se udarati a isti ima deset sekundi da ponovno stane na noge te nastavi borbu. Boduju se samo ispravno plasirani udarci, a borba može završiti nokautom borca, predajom ili diskvalifikacijom te prebrojavanjem bodova.

Prevladava mišljenje da je šaketanje u Europu preneseno s Istoka (Babilon, Kina, Perzija, Egipat) i to najprije u Grčku da bi potom iz Grčke prešao u Rim, a potom se iz Rima proširio po tadašnjem zapadnom svijetu. U antičkoj Grčkoj, naročito u Sparti šaketanje je imalo izrazito vojnički karakter. Šaketanje je ušlo i u program obuke po gimnazijama kao i u program na Olimpijskim igrama. Borba se vodila ili golim šakama ili šakama omotanim kaiševima od ovnove ili bivolje kože. Boksači su u početku obavijali šake lakim tankim,

kožnim remenjem, a koje je imalo za zadatak čuvanje šaka od povreda. Kasnije su se šake obavijale čvrstim i debljim tzv. bandažama koje su trebale čuvati šaku ali i povećati snagu udarca. Radi snažnijeg udarca preko kaiševa koji su bili dugi oko 150 cm borci su ponegdje pričvršćivali kvrge od metala, tzv. cestus.

Borbe su se odvijale na otvorenome prostoru i bez podjele na kategorije. Postojala je jedino apsolutna kategorija. Broj rundi, kao ni vremensko ograničenje nisu postojali. Ipak, borci su imali pravo na odmor, a kada im je on bio potreban, priopćavali su to sucu spuštanjem na jedno koljeno. Borba ni u kojem slučaju nije mogla završiti bez pobjednika. Ako jedan od boraca (slabiji) nije podignutim palcem dao znak za predaju ili ako je prošlo dosta vremena a da nadmoćnost jednog borca nije evidentna, suci su naređivali prijelaz u tzv. završnicu. Od tada, svaki je borac naizmjenično imao pravo na jedan udarac, kojeg protivnik nije imao pravo braniti.

Teške povrede

Teške su povrede zbog toga bile neminovne; smrtonosni udarci su bili vrlo česti. Koliko je bilo na Olimpijskim igrama mrtvih nakon borbi šakama, nije u potpunosti poznato. U početku su suci kažnjavali borca koji bi usmrtio svojega protivnika, a prema tadašnjim pravilima mogao je kao Olimpijski pobjednik biti proglašen i borac koji je poginuo u borbi ako je radije žrtvovao život nego se u finalnoj borbi predao. Kasniji pankration je bila još grublja olimpijska disciplina u kojoj gotovo da i nije bilo nedozvoljenih zahvata ili udaraca. Za razliku od natjecanja u šakanju ovdje su se borci u početku borili s neobavijenim šakama. Činjenica je da je pankration bio najcjenjenija olimpijska disciplina i to u vremenu procvata Olimpijskih igara. Stvarnost o kojoj povijest priča ima u stvari vrlo malo sličnosti s idealnom slikom Olimpijskih igara u staroj Grčkoj, a koju mnogi današnji sportski stručnjaci imaju kao uzor modela prema kojemu bi se i danas OI trebale održavati. Nešto više o načinu borenja kazali su nam pjesnici Homer u "Ilijadi" kao i Virgilije u "Eneidi". Pobjednici u šakanju na OI stjecali su naročitu slavu pa su o njima pjevali i veliki pjesnici toga vremena. Kao poznati borac iz toga vremena najviše je bio slavljen Diagora s otoka Rodosa koji je pobjeđivao na svim igrama toga vremena u antičkoj Grčkoj. Tadašnji suci zvani helanodici bili su vrlo strogi, pa tako primjera radi na 71. igrama 496. pr. Krista, nisu priznali pobjedu borcu Kleomedesu jer je usmrtio protivnika, a na 93. igrama borac Eupolos biva kažnjen jer se ustanovilo da se borio za novčanu nagradu. Šampion u šaketanju kod starih Grka bio je izvjesni Teogenes iz mjesta Tasa koji je u svojoj karijeri, prema kroničarima toga vremena, pobijedio 1425 protivnika. Šakanje su također poznavali i drugi stari narodi u različitim dijelovima svijeta kao u Indoneziji, Novom Zelandu, Australiji, Africi, Havajima, Kini… Kod pojedinih naroda šakačke borbe vodile su se u različitim prigodama, a najčešće kod vjerskih obreda, narodnih svečanosti, pri odlasku u rat.

Kao zanimljivost iz vještine šaketanja treba spomenuti šaketanje na otoku Nauruu u Tihome oceanu, gdje su se šakači borili za piliće koji su tamo bili rijetka poslastica. Pri borbi su im šake bile uvijene vlaknima kokosova oraha. Također postoje i podaci da su se na otoku Lozonu iz skupine filipinskih otoka šakačke borbe vodile i sjedeći. Crteži u Beni hassanu koji potječu iz davne egipatske prošlosti (oko 2500. g. pr. Krista) između ostaloga prikazuju i šakače. I na otoku Kreti poznate su šakačke borbe koje su vođene još od 1500. g. pr. Krista, a vidljive su na jednom starom reljefu s Akropole u Ateni koje su vjerno prikazivale šakanje. Grčki pjesnik Homer (800. pr. Krista) opisuje u svome epu "Ilijada" pjevanje 23, stihovi od 651 do 699 šakačku borbu vođenu za vrijeme Trojanskog rata. Šakanje opisuje i grčki pjesnik Teokrit u svome djelu "Idila" (Dioskuri, stih 47) oko 270. g. pr. Krista. U raspored grčkih Olimpijskih igara šakanje je prvi puta uvedeno 668. g. pr. Krista a kod starih Rimljana pjesnik Vergilije (oko 70. g. pr. Krista) opisuje i šakačke borbe u svojemu epu "Eneida". Etrurske freske (6. st. pr. Krista), najstarija su svjedočanstva o postojanju borbe šakama na Apeninskom poluotoku, a također je i dobro očuvan brončani kip borca iz 3. st. Pr. Krista koji se danas nalazi u "Museo nationale" u Rimu. Šaketanje (pugilatus) javlja se u Rimu već dosta rano, ali više u redovima robova tzv. gladijatora (2. st. pr. Krista). Šakanje je posebno oduševilo Rimljane dok su hrvanje, kao oblik sportske borbe prilično zapostavili. Borci su, da bi pružili što veći užitak gledateljima, morali imati šake obavijene jakim i čvrstim kožnim remenima na kojima su bili pričvršćeni

Borbe titana

Amaterski boksači koji su najviše pridonijeli razvoju i propagandi tog sporta su poznati kubanski boksači Teofile Stevenson i Felix Savon koji su svaki osvajači po tri zlatne medalje na OI. Također poznati je i mađarski boksač Laszlo Papp, također osvajač tri zlatne medalje na OI uz tri europske medalje te kasnije i profesionalne titule prvaka Europe. U novijoj povijesti mnogi amaterski boksači su kasnije, a uglavnom radi veće afirmacije, kao i radi financijske koristi prešli u profesionalce. Među profesionalcima najpopularnija, a zasigurno i najatraktivnija kategorija je teška, tako da su te borbe često nazivane i borbe desetljeća ili borbe titana, borbe divova ili borbe najvećih. Također mnogi od profesionalnih teškaša kasnije su postali i jedni od najpoznatijih sportaša u svijetu sporta.
Četvero boksača u povijesti boksa dominirali su desetljećem: Joe Louis(SAD) u super teškoj od 1937. do 1949. i Joe Calzage (Velika Britanija) u srednjoj kategoriji od 1997. do 2007. Njima se pridružuju Bernard Hopkins (SAD; izgubio titulu s 50 godina, 2014.) u poluteškoj i Vladimir Klichko (Ukraina) u super teškoj (64 pobjede u mečevima do 2015. Titulu izgubio 2017. od Britanca Anthonyja Joshue). Godine 2003. američki boksač Roy Jones Junior osvaja titulu svjetskog prvaka u teškoj kategoriji po WBA verziji pobijedivši u Las Vegasu Johna Ruiza. Jones je tom pobjedom postao drugi boksač u povijesti s naslovom svjetskog prvaka u teškoj i poluteškoj kategoriji, pridruživši se tako legendarnom Michaelu Spinksu kojemu je to uspjelo 1985. pobijedivši Larrya Holmesa. Jones je ušao u povijest i kao prvi boksač koji je uspio osvojiti svjetske titule u tri težinske kategorije, prvo u srednjoj, pa poluteškoj i 2003. u teškoj. Jedino je još Amerikanac Bob Fitzimmons daleke 1897. uspio kao boksač srednje kategorije pobijediti prvaka u teškoj Jima Corbeta (Gentleman Jim).

Kako se boks tehnički razvijao, tako je usporedo s tehnikom išla i daljnja podjela boksača po kategorijama

metalni šiljci ili kuglice. Borci koji su se borili ovim načinom bili su vrlo cijenjeni u starom Rimu i u tadašnjem društvu nisu imali status robova. Bili su profesionalci, a također je bilo prilično i lažiranih borbi jer je svima bilo u interesu da prežive pa su borci tako postali solidarni. No, tako je zanimljivost samih borbi postajala sve manja.

Borbe do smrti

Želje tadašnjih Rimljana za jakim uzbuđenjima i borbama do smrti nisu takvim borbama bile ispunjene pa su s vremenom borbe šakama, kao i od prije borbe hrvača postajale sve manje popularne. Sve veće oduševljenje Rimljana za gladijatorskim borbama potpuno je umanjilo interes za šakanjem i hrvanjem, a koji se od tada vježbaju uglavnom samo u vojsci. Šaketanje kao borilačka vještina nije privlačilo preveliku pažnju sve do 15. st. kada se u knjigama o mačevanju nailazi i na prve podatke koji govore o tome da se u sklopu mačevanja vježbala i borba bez oružja, a koja se primjenjivala kada bi jedan od boraca ostao bez oružja (mača ili noža).

Tako Joachim Cemerarius (1500. - 1574.) i Paul Hector Mair (16. st.) opisuju i crtežima prikazuju stavove za borbu bez oružja. Srednjovjekovna nadmetanja, a u prvom redu razne viteške igre, odgovaraju tadašnjim promjenama u organizaciji vojske, novom oružju, kao i novom načinu ratovanja. Šaketanje kao sistem borilačkog umijeća gubi tada veći značaj iako se u raznim oblicima održavalo. Tako šaketanje u svom ljetopisu spominje i ruski pisac Nestor (1068. - 1114.), a što pokazuje da su postojale šakačke borbe i u Srednjem vijeku, ali u mnogo manjoj mjeri. Naročito u Italiji i Engleskoj borbe šakača nisu mogle konkurirati po ljepoti i atraktivnosti borbama mačem, a koje su u to vrijeme bile vrlo popularne.

Suvremeni boks vodi porijeklo iz Engleske gdje se održavaju svojevrsna prvenstva u šaketanju još od 1719. od kada Englezi i zapisuju svoje prvake. Borbe su se vodile golim šakama, na povećem omeđenom prostoru koji je na sredini imao obilježeni krug (scratch) u kojem su započinjale borbe, a koje bi vremenski trajale neodređeno. Poraženim se smatrao borac koji se u određenom vremenu nije bio u stanju vratiti u "scratch", do godine 1865. uz pomoć sekundanta, a od tada, (poslije pogibije borca Filsa) vlastitom snagom. Budući da su vlasti zabranjivale natjecanja, te progonile borce kao i organizatore, boksačke su borbe bile priređivane po skrivenim mjestima kao što su na razni magazini, konjušnice i sl.

Borbe su vođene u prisutnosti uskog kruga zainteresiranih, a često su bile vođene i za visoke nagrade i uz brojne oklade, a zbog čega se boks iz toga vremena zove nagradni boks. Borbe su trajale jako dugo, a ako bi iz nekoga razloga i morale biti prekinute, kao na primjer zbog dolaska policije ili zbog mraka, bile bi nastavljane sljedećih dana. Tako stoji zapisano da su neke borbe s odmorima trajale i po 212 sati, kao primjerice borba između Broughtona i Slaka. Prvi među istaknutijim engleskim borcima bio je James Figg (1696. - 1734.), koji je 1719., u svojoj školi postavio prvi ring odnosno . točno ograničen prostor na kojem se borba odvijala. Zanimljiv je i podatak da u Etiopiji postoji, a još iz davnog doba (oko 2. st. pr. Krista) svojevrstan boksački ring, odnosno omeđen prostor za borbu, a koji je bio ograđen slonovom kosti. Engleski majstor boksa Figg, bio je također i vrsni mačevalac, te je njegova zasluga da je neke od elemenata iz mačevanja koristio i u boksu, a što je kasnije bio temelj za daljnji sistematski razvoj boksa. Figgov učenik Jack Broughton (1704. - 1789.), po zanimanju lađar s Temze, držao je školu boksa u londonskom Tottenham Courtu. On je 1734. sastavio i prva pravila boksa za svoju školu, obuhvativši ih u 29 točaka. "Scratch" je ograničio na kvadrat od 91x91 cm, određeno je da se oboreni boksač mora vratiti u krug u roku od 30 sekundi jer u protivnome gubi borbu. Zabranjeno je bilo udaranje protivnika na tlu kao i hvatanje protivnika za hlače ili pojas te bilo koji dio ispod pojasa. Uveo je čak i dvojicu sudaca, odnosno za svakog borca po jednog suca, a ako se suci nisu mogli dogovoriti, odredili bi trećega koji bi donio konačnu odluku o pobjedniku. Broughtonova pravila su brzo naišla na širi odaziv, te su 17. kolovoza 1934. bila usvojena u Engleskoj, a čime su umijeće i vještina šaketanja prerasle u organizirani sport.

Broughton je 1747. uveo rukavice tzv. muflere, iako su te rukavice prihvaćene među borcima dosta kasnije

Podjela u težine

Drugu veliku reformu izvršio je Broughton 1747. uvođenjem rukavica tzv. muflera, iako su te rukavice prihvaćene među borcima dosta kasnije. Broughtonova pravila dopunjena su prvi puta 1839., a kasnije i drugi puta 1853. Iz Engleske boks se počeo širiti po britanskim posjedima te tako komandant engleskih okupacijskih trupa u New Yorku, general Earl Percy 1777. otkriva talentiranog boksača Billa Richmonda te ga vodi sa sobom u Englesku. Godine 1805. dolazi do borbe između Richmonda i Toma Cribba koja je trajala 90 minuta. Richmond je tako postao prvi afroamerički boksač koji se istaknuo u sportu. U Londonu je 1814. osnovan prvi boksački klub Pugilistic Club koji je bio zatvorenog tipa, dok je prvi otvoreni klub osnovan tek 1866. Engleski boksač Tom Cribb proslavio se kasnije pobijedivši u dvije velike borbe afroameričke boksače T. Molineauxona i T. Sayersona. Broughtonova pravila "Prize Ring Rules", London, doživjela su radikalnu promjenu 1865. kada je John Sholtoa Douglas,

Svjetske profesionalne boksačke federacije

Priznate svjetske profesionalne boksačke federacije su: WBC - World Boxing Council (dugogodišnji predsjednik Jose Suleiman); WBA - World Boxing Association; WBO - World Boxing Organisation; IBF - International Boxing Federation; UBF - United Boxing Federation (kasnije preimenovana u IBO). Svjetske boksačke organizacije su se tijekom godina izmjenjivale u primatu na svjetskoj boksačkoj sceni, a većina tih organizacija je preferirala i veličala vlastite boksače dok je činjenica da su pravi šampioni bili oni koji su uspjeli objediniti titule u dvije ili tri organizacije. Godine 2011. za predsjednika AIBA-e izabran je Dr. Ching Kuo Wu, a godinu dana kasnije započinje se s organiziranjem natjecanja WSB - Svjetska boksačka serija. Najvažnija europska profesionalna boksačka federacija je EBU - European Boxing Union.

markiz od Queensberrya (1844. - 1900.) poznatiji kao novinar Chamberlein, promijenio pravila, osuvremenivši tadašnja. Nekako od toga vremena, a možda iz tog razloga, boks se počinje nazivati i plemenita vještina. Tim pravilima trajanje rundi svedeno je na tri minute, te je uveden odmor od jedne minute između rundi.

Godine 1867. prilikom Engleskog prvenstva, borci su po prvi puta bili podijeljeni prema težini u tri kategorije: laku, srednju i tešku, jer je prije postojala samo apsolutna. Također u drugoj polovici 19. st. u boksu je postignut i veliki napredak u tehnici boksanja; do tada su uglavnom dva borca stajala jedan prema drugome i gotovo nepomično zadavali udarce jedan drugome i to do iznemoglosti da bi se tek od 1867. boksači počeli kretati tijekom borbe. Na kasnije poboljšanje tehnike borbe veliki utjecaj su imala trojica boksača: John Lawrence Sullivan (1858. - 1918.) koji je unaprijedio eskiviranje i usavršio upotrebu udarca "aperkat", James Jim Corbett (1866. - 1933.) koji je razvio borbu na polu odstojanju te prvi upotrijebio udarac "kroše", 1890. godine, te Robert Fitzsimmons (1862. - 1917.) koji je razvio tehniku udaraca u pleksus, a posebno udarac kasnije nazvan "shift punch", udarac u pleksus solaris.

Kako se boks tehnički razvijao, tako je usporedo s tehnikom išla i daljnja podjela boksača po kategorijama. Tako je pero kategorija uvedena 1880.; bantam 1884.; a na OI u Anwersu 1920. uvedene su još tri kategorije (muha, velter i poluteška). Godine 1966. uvedena je i papir kategorija kao najlakša. Za čitavo vrijeme 19. st., te prvo desetljeće 20. st. boks ostaje uglavnom isključivo sport s englesko-američko-.australskog područja, da bi svoju veću ekspanziju doživio tek neposredno pred Prvi svjetski rat te u prvim poslijeratnim godinama. Tome će doprinijeti i prva međunarodna organizacija za profesionalni boks, IBU, osnovana 1911. u Americi, kao i ona za amaterski boks, osnovana 1920. u Engleskoj, kasnije nazvana FIBA. Amaterski boks nastao je na temeljima profesionalnoga, što ga čini različitim u odnosu na druge sportove.

Borba stoljeća

Prema vodećim boksačkim stručnjacima jednom od borbi stoljeća smatra se borba između G. Foremana (rođen 1948.) i C. Claya (rođen 1942.). u Kinshasi, 1974. u teškoj kategoriji. Za rundu stoljeća smatra se prva runda borbe u srednjoj kategoriji između Thomasa Hearnsa (SAD) i Roberta Durana zvanog "Kamena šaka" (Panama), 1989. u Las Vegasu. Čuveni boks časopis The Ring donio je priču o najboljima od najboljih povodom 100 godina sporta.

Nepobjediva Mery Felds

Natjecanja za prvaka svijeta nastala su u englesko-američkim ogledima boraca. Englezi koji vode listu svojih prvaka još od 1719. pa do pojave profesionalnoga boksa 1880. imaju na toj listi 39 boksača. Službeno prvenstvo svijeta vodi se od 7. veljače 1882. kada je J. L. Sullivan pobijedio boksača Paddy Ryana u devet rundi u Missippi Cityu. Ta se borba još uvijek vodila golim šakama, a prva borba na Svjetskom prvenstvu vođena u rukavicama i prema pravilima Markiza od Queensberrya, održana je 7. veljače 1892. u New Orleansu kada je James J. Corbett, zadnji šampion u borbama golim šakama pobjedom nad J. Sullivanom u 21 rundi, postao i prvi prvak u borbi s rukavicama. Taj se susret obično uzima i kao početak doba modernog boksa. Tadašnji boks tzv. "nagradni" imao je profesionalni karakter, a sami boksači su se borili za visoke nagrade, a i prilikom borbi dolazilo je do oklada u visoke svote novca. Tako su i tadašnji bogataši bili prilično zainteresirani za boks te ulagali svoja novčana sredstva u boksače i afirmaciju boksa. Još uvijek su često susreti boraca završavali teškim povredama, a nerijetko i smrću borca. U Chicagu je 1900. izvjesna A 91x91cm,froamerikanka Mery Felds, bivša ropkinja, prebjegla s američkog juga, za okladu znala izazivati muškarce na borbu šakama. Po pričanju kroničara toga vremena, Mery nije nikada bila poražena i također se vodi kao prva žena koja se je službeno bavila boksom. Za amaterski boks značajna je godina 1888. kad je pravila za londonski National Sporting Club usvojila engleska amaterska boksačka federacija osnovana 1880. u Londonu. Te je godine došlo i do prve javne podjele boksača na profesionalce i amatere. Za amatere borba se ograničavala na tri runde po tri minute, a što se cijeni kao maksimalni mogući napor bez vidnije štete po zdravlje te organizam boksača.

Kada su u 18.st. u Engleskoj održavane prve organizirane borbe, boks više nije bio tako okrutan kao prije iako su se boksači borili golim rukama, a podstavljene rukavice počeli su masovnije koristiti tek krajem 19.st. Tek na OI 1968. (Ciudad Mexico) uvedena je nova vrsta rukavice od meke kože i bez vanjskih šavova, a čak i ta mala korekcija donijela je velike promjene u boksu. Smanjila je broj opasnih posjekotina oko očiju s 46 zabilježenih na igrama OI 1964. u Tokiju, na manje od 10 na OI 1968. Zahvaljujući nastojanjima da se boks humanizira, težina rukavica je povećana, pa tako amateri boksaju s rukavicama teškim 8 unci, 0, 23 kg, a mogu, zavisno od propisa nacionalne boksačke federacije boksati i s rukavicama od 10 unci - 0,28 kg. Profesionalci su vodili borbu prema određenom dogovoru, gdje se ranije koristilo pravilo da je borba trajala od minimalnih 6 do maksimalnih 20 rundi, dok u novije vrijeme ona traje od 6 do 12 rundi s time da su rukavice prije bile lakše, od 4 - 6 unci, a danas se uglavnom koriste od 6 - 8 unci.

Do jačanja amaterskog boksa dolazi naročito poslije 1920. kada je u Londonu osnovana Međunarodna federacija amaterskog boksa, FIBA koja se 1946. transformirala te je umjesto nje osnovana AIBA (Association International Box Amater). Dugogodišnji uspješan predsjednik Asocijacije je Pakistanac Anwar Chowdhry. U kontinentalnoj Europi boks se najprije pojavio u Francuskoj gdje je i legaliziran 1903. FIBA organizacija imala je pravila po kojima boksač gubi amaterski status ako se natječe za novac, ako borba traje više od maksimalno devet minuta, ako van mjesta boravka provede više od 21 dan osim sudjelovanja na važnijim natjecanjima (OI, europska i svjetska prvenstva), ako primi na putu veći džeparac od dva američka dolara dnevno te ako sudjeluje u posebnim pripremama boksača (logorovanja i sl.).

Prvo europsko amatersko prvenstvo

Amaterski boks uključen je u program OI 1904. u Saint Louisu gdje su nastupili jedino Amerikanci, jer amateri iz ostalih zemalja nisu imali novaca kojim bi poslali svoje natjecatelje, a također iz sličnih razloga na OI u Londonu, 1908. sudjeluju samo Englezi. Također, 1909. Englezi izdaju prvu boksačku publikaciju Boxing News. Na OI u Stockholmu 1912. natjecanja u boksu nisu održana jer je boks kao sport tada u Švedskoj bio zabranjen. Tek 1920. u Anwersu su nastupili boksači iz većeg broja zemalja. Također od te godine boks je redovito na programu OI. Godine 1924. plasman europskih boksača na OI u Parizu uzet je i kao prvo europsko amatersko prvenstvo. Prvo zasebno prvenstvo Europe organizirano je 1925. u Stockholmu da bi se od 1947. prvenstva Europe redovito organizirala svake druge godine. Sudjelovanje nacionalnih reprezentacija, grupa ili pojedinaca na olimpijskim turnirima još od davnih vremena bila je međusobna borba za prestiž, glavno rivalstvo je rođeno, a i danas se uglavnom ono vodi između Amerike i Europe.

U razdoblju od 1904. do 1924. glavni konkurenti u okviru europskog i američkog kontinenta bile su nacionalne škole Amerike i Velike Britanije osvojivši u tom periodu Amerika 12, a Velika Britanija 9 zlatnih medalja. Od olimpijskog turnira u Antwerpenu 1920. zaključno s OI 1948. u Londonu na svjetskoj olimpijskoj sceni na sebe pažnju skreću i afrički borci koji u tom periodu osvajaju šest zlatnih medalja. Zbog različitih nedostataka Afrika tada postaje opskrbljivač europskog i posebno američkog profesionalnog boksa. Na svjetskom boksačkom vrhu Britanci su se iskazali već na olimpijskim turnirima u Melbournu i Mexico Cityu 1968., dok su predstavnici Sjeverne Amerike i dalje uspješno nastavili predstavljati svoj kontinent. Od 1928.. istovremeno jačaju, ali i nestaju u svojoj ekspanziji dvije europske nacije: Mađarska i Italija. Prva nestaje sa svjetskog vrha poslije Montrealske olimpijade 1976. osvojivši za to vrijeme devet zlatnih medalja, a čiji je sportaš Laszlo Pap postao trostruki olimpijski pobjednik, a kasnije i trener nacionalne reprezentacije Mađarske. Druga europska sila u to vrijeme bila je Italija čija dominacija prestaje olimpijskim turnirom u Tokiju 1964. i za to vrijeme je osvojila 11 zlatnih medalja. Najmarkantnija figura u to doba je svakako olimpijski pobjednik Giovanni Benvenuti, kasnije i profesionalni svjetski prvak. U razdoblju od 1928. do 1948. u svjetski vrh naglo se uzdižu i boksači Argentine koji su u tome razdoblju osvojili sedam zlatnih medalja.

Završetkom Drugog svjetskog rata u Europi se uzdižu značajne boksačke nacije među kojima veliki uspjeh postižu reprezentacije Poljske i tadašnjeg SSSR. Poljaci su se prvi puta pojavili na olimpijskom turniru u Helsinkiju 1953. i nalazili se u samom vrhu do 1976. u Montrealu i u tome razdoblju osvojili su osam zlatnih medalja. Poznati su poljski borci bili Z. Czihla, K. Pazdior, D. Pjetscihowski, V. Jerszi, J. Kulej i drugi.

Amaterski boks

Godine 1956. u Melbourneu amaterski boks dobiva još jednu izuzetnu

Oprema i tehnika

Boksači nose majice i kratke sportske hlačice; na nogama imaju posebnu boksačku obuću (duboke boksačke cipele), na rukama imaju rukavice te zaštitnu kacigu na glavi (amateri). Kaciga je odbačena 2012. kao nepotrebna. Profesionalci ne nose majice kao ni zaštitnu kacigu. Profesionalni mečevi održavaju se u 12 rundi po tri minute za muškarce, dok žene boksaju 10 rundi s po dvije minute (može i do 15 rundi ako se boksači i njihovi menadžeri dogovore o tome).

I jedni i drugi imaju mogućnost pobijediti protivnika prekidom "knock out" ((KO).Borba se odvija u pravokutnom ringu. Ring je dimenzija od 4,9 x 4,9 m do 6,1 x 6,1 m, uzdignut je najviše do 120 cm od poda, omeđen je trima konopcima debljine od 3 do 5 cm, od kojih je prvi udaljen od poda 40, drugi 80, a treći 130 cm. U novije vrijeme u nekim ringovima postavlja se i četvrti konopac. Sa strane, iza svakog ugla su stupovi nosači, visoki 140 cm, udaljeni od konopaca ringa 50 cm. U kutovima na konopcima ringa nalaze se zaštitni jastuci različitih boja. Pod ringa je ravan, čvrst te pokriven filcom, gumom ili nekim drugim elastičnim materijalom debljine od 1,5 do 1,9 cm.

Kao zanimljivost iz vještine šaketanja treba spomenuti šaketanje na otoku Nauruu u Tihome oceanu, gdje su se šakači borili za piliće koji su tamo bili rijetka poslastica

amatersku školu boksa, reprezentaciju tadašnjeg SSSR-a koja je dala ogroman doprinos svjetskom amaterskom boksu i dominirala do 1980. pa i kasnije. Velika imena sovjetskih boksača su bila: V. Popčenko, B. Lagutin, V. Lemešav, V. Jengilbarjan, G. Šatkov, S. Sabirov i drugi. Boksači SSSR-a do 1980. osvojili su 13 zlatnih olimpijskih medalja. I sportaši nacionalne škole Amerike koji su osvojili od 1904. do 1976. ukupno 33 zlatne medalje amaterskom su boksu dali nenadmašne velikane ringa kakvi su bili F. Patterson, N.Lee, E. Sangers, J.Mc Clure, H. Davis, R. Leonard, G. Foreman, G. Fraiser, M. i L. Spings te najvećeg među njima, C. Claya, odnosno Mohammada Alija. Godine 1952. Europa i Amerika od deset kategorija osvajaju svaka po pet zlatnih medalja. U Mexico Cityu, 1968. AIBA federacija uvodi u program i papir kategoriju kao 11. kategoriju i tada Europa osvaja šest zlatnih medalja, a Amerika pet. Na OI 1972. u Munchenu po prvi puta nastupa nacionalna škola Kube, a koja svojom kvalitetom doprinosi ukupnoj kvaliteti borbi. Pojavom Kube i njihovom posebnom stilu vođenja borbe uz ekipu SAD nagovještavala se prevlast američkog načina boksa nad europskim.

Na OI 1976. u Montrealu, boksači Europe osvojili su samo dvije zlatne medalje, dok su osam preostalih zlatnih medalja pripale predstavnicima američkog kontinenta, te jedna Aziji. Boksači SSSR-a ostaju bez zlatne medalje. Trijumf američkog suvremenog boksa kojega neki nazivaju i totalnim je potpun i vezan je uglavnom za amaterske nacionalne škole SAD-a i Kube. Predstavnici SAD-a, za razliku od Kubanaca u svoj način borbe, tzv. totalni stil, unose uz razarački stil i dio maštovitosti, a posebno u borbi na udaljenosti na čijem se rastojanju izvanredno vješto služe lijevim direktom, a u kontranapadu desnim direktom, te često izvodeći u borbi i razne taktičke ekshibicije, nasuprot Kubancima koji borbi u ringu prilaze bez ekshibicije, krećući na protivnika bez milosti i po mogućnosti što prije do pobjede.

Taktika visokog tempa

Europljani koji su pokušali prihvatiti taj tzv. totalni stil ubrzo su se vratili svom, od prije njegovanom stilu na udaljenosti, a koji im je više ležao u stilskim efektima, na oko lijepim akcijama s obranama, lukavim taktiziranjima i s postepenim rasporedom snage i tempa borbe, korištenjem pojedinačnih udaraca više nego serijskih. Ipak, na 22. OI u Moskvi 1980. Europa se nije s uspjehom suprotstavila američkom načinu vođenja borbe u ringu, odnosno kubanskim predstavnicima totalnog boksa, iako je osvojila pet zlatnih medalja. S obzirom na to da boksači SAD-a nisu sudjelovali, Kubancima su pripale sve zlatne medalje (šest). Na trećem prvenstvu svijeta u Munchenu 1982., još se jednom potvrdilo i da vrhunski boksači amateri iz Europe nemaju zadovoljavajuću tjelesnu pripremljenost.

Na OI u Moskvi, 1980. analizom je dokazano da većina boksača, 52 posto njih koriste "taktiku visokog tempa"; oko 24 posto boksača pripadaju tzv. univerzalnom tipu, a 17 posto boksača su predstavnici tzv. tipa plesača i 7 posto boksači koji su predstavljali tip tzv. "nokautera". Evidentirano je i da totalni stil zahtijeva primjenu bržih obrana od kojih oko 58 posto otpada na obrane rukama, 24 posto na obrane s pomoću nogu, dok svega 18 posto na obranu tijelom. Vrhunski boksači Europe vremenski su borbama najviše koristili rastojanje s distance, njih 56 posto, a rastojanju s polu distance utrošeno je ukupno 29 posto vremena. Na borbu izbliza 15 posto, dok su boksači s američkog kontinenta najviše vremena proveli u borbi na polu odstojanju, čak 65 posto, kao i u borbi na distanci, 26 posto. Tu je osnovna razlika ova dva stila, američkog i europskog, odnosno "totalnog" i "figurativnog". Prema današnjim suvremenim tendencijama razvoja boksa, razvoj treba težiti k modernim karakteristikama najboljih reprezentativaca američkog načina vođenja borbe, tj. totalnom stilu, s time da treba tražiti sredinu između SAD-a i Kube pri načinu modernog boksanja. Takav totalni stil, s varijantom američke škole boksa, a koja posjeduje i sve kvalitete kubanske škole boksa imao bi prednost u maštovitosti akcija i suptilnom stilu koji se više oslanja na vrhunsku brzinu reagiranja. ■